

JOAN VINYOLI

VINYOLI, Joan. Poeta català (n. el 1914). Va néixer i ha viscut constantment a Barcelona, ciutat on és subgerent d'una empresa editorial. El llibre inicial de Vinyoli, *Primer desenllaç* (1937), reflecteix sobretot dues influències, reconegudes pel propi autor: la de Carles Riba i la de Rilke. Si a través de Riba es realitzen la inserció de Vinyoli en la tradició poètica catalana i l'apropiació de l'instrument de la seva llengua, Rilke, sobretot el Rilke de les *Neue Gedichte*, presideix la manera de concebre el poema, com una xifra de l'experiència total de l'autor mitjançant una intensa potenciació imaginativa d'un objecte delineat amb precisió i acariciat amb pacient estima. En el fonamental, aquesta concepció del poema es troba en la més madura poesia de Vinyoli, però en l'efectiu mode de la seva realització, s'observa un gradual allunyament de les maneres i aires rilkeans que eren patents en aquella primera obra. Síntoma extern de la crisi que inicià aquest allunyament és el llarg període transcorregut fins a la publicació del segon llibre de Vinyoli, *De vida i somni* (1948). En aquell decenni, segons les seves pròpies paraules, «decidí l'autor no cercar més la poesia, renunciar-hi fins i tot, i preparar, en tot cas, l'esperit per si mai se li donava(...) Aquest anhel d'autenticitat el va portar al silenci». Els poemes més característics en *De vida i somni* —característics precisament d'una situació crítica, en la qual el poeta desconfia de les seves habilitats heretades, i busca trobar-se a si mateix en la humilitat i en una inermesa nuesa— són anotacions breus, en les quals una visió de la natura o un moviment de la imaginació es registra, «quasi no tocats pel vers», com si l'ambició de l'autor fos la de registrar un grux de veritat immediatament poètica, més que la d'estructurar-hi al damunt un complex d'art. La poesia madura de Vinyoli s'inicia amb el seu tercer llibre, *Les hores retrobades* (1951). Amb ell, el poeta, segur ja del guany en autenticitat que l'anterior ascetisme li ha reportat, s'abandona de nou sense recels a la imaginació creadora: fins a cert punt, torna als temes i motius de *Primer desenllaç*, però aquests sorgeixen ara amb el natural fluir del seu fons personal, sense que cap model magistral en predetermini la forma i el to. Fins a cert punt paradoxal és el fet que aquesta segura marxa estilística s'acompanyi, en *Les hores retrobades* i ja des del significatiu títol,

d'un contingut elegíac. Citant de nou el poeta: «la resignada constatació de la caducitat de les coses i els anys, el gust de trobar suport i consistència en la rememoració del temps perdut, eren el tema essencial de l'obra». En aquest sentit, els poemes d'aquell llibre són més «ocasionals», més lligats a un tremp transitori, que no és normal en Vinyoli. La seva ambició de desentranyar mitjançant el poema els significats més generals o «essencials» de la vida, i no merament d'aprofundir-ne els aspectes particulars, es potencia al màxim en el llibre següent de Vinyoli, *El callat* (1956), –i el màxim representa en aquest cas un nivell de simbolisme quasi al·lucinat, on figures mítiques d'inesgotable plurivalència s'imposen a la imaginació se l'enduen, estaria per dir. Així el «Gall» del poema que tanca el llibre, o així aquest enigmàtic «Diumenge», en el qual una remota imaginació germànica enriqueix de latències un material objectiu marcadament mediterrani:

Quan ja per entre els pins
fresseja el mar de l'aire
i les copes són plenes
de l'hidromel solar;
quan esclaten les roses
i les flors de migdia cremen
a les terrasses vora l'aigua.
Diumenge, dret a les escales,
en el replà d'un alt silenci,
ric dels secrets de cel·les i de pòrtics,
mira per sobre les teulades
la llisa mar guspirejant i sap.

Després de molta lluita, sols després
de l'incessant combat entre la roca
i el foc, madura i pren la flama.
Després de molta lluita, sols després,
pot la mirada omplir-se i retenir
calladament. I el gra madura als camps.

Després del sùmmum de densitat simbòlica d'*El callat*, en el següent i sens dubte el llibre més ben aconseguit fins ara, *Realitats* (1963), el poeta pot deixar descansar la mirada en una multitud d'objectes concrets i variats, que en aparença cospa en la seva

senzillesa immediata. Però la veritat és que els mira a contraclaror, i que són per a ell el «correlat objectiu» d'una única i més fonda «realitat»: el llarg saber de la vida que s'ha acumulat en un home madur, i que sempre li presenta cada objecte en infinita relació amb el tot que formen tots els altres.

He decidit escriure
poesies concretes. Envelleixo, calen
realitats, no fum.

I tanmateix, un fum
ara m'entela, s'interposa, fluix,
entré la Cosa i jo, que totes les arestes
afina: ja el món quasi no fa mal

GABRIEL FERRATER.
23 de gener, 1964